

flacăra

PENTRU MINTE, INIMĂ ȘI LITERATURĂ

Poezii ■ Interviuri ■ Note ■ Cronici ■ Eseuri ■ Poezii ■ Interviuri ■ Note



Ileana
Predescu:

„Intru
în poveste
ca și când
totul ar fi
adevărat”

Fotografie de
PAUL AGARICI ■

Spre locuința actriței Ileana Predescu mi-am purtat pașii, zilele trecute, cu simțul vinovăției depline. N-o cunoașteam. Deci nu știam în ce măsură interviul meu cu Rautchi a nemulțumit-o deoarece eu acel prilej comiseseam o mare impolitete. Uitasem să menționez, măcar în treacăt, că în „Scaunele” Ileana Predescu a fost marea parteneră a lui Rautchi. Niciodată spectacolul acela nu va putea fi judecat decât în tandem, din simplul motiv că au fost numai două personaje. În plus, soțul Ileanăi Predescu, regizorul George Rafael, montase spectacolul și tot el îi adusese la rampă pe cei doi mari actori. Deci, nu o greșală, ci două. Sun. Îmi deschide larg ușa cunoscuta actriței, cu un gest de căldă și afectuoasă primire.

— Sărut mina, stimată Ileana Predescu. Sînt Dan Birlădeanu de la revista Flacăra și mi-am permis să bat la ușa dumneavoastră pentru a vă ruga să-mi acordați un interviu.

— N-am nimic împotriva, numai că în această săptămână nu pot, avînd spectacole, chiar și câte două, zilnic. Apoi, este și ziua mea de naștere și...

— La mulți ani, sănătate și mai ales roluri pe măsura talentului pe care îl aveți. Vă propun să ne vedem peste 10 zile.

— De acord.

Ileana Predescu ocupă un apartament spațios pe strada Tudor Arghezi, apartament plajat, pareă, la răsucirea celor două săli ale Teatrului Bulandra, așa încît mersul la teatru, pe orice timp, nu poate fi decât un exercițiu de înviorare înaintea reprezentației. Discutam într-un living spațios, eu făcîndu-mi loc pentru carnet pe un birou unde domniștea dezordinea organizată, iar marea artistă lîngă geam, într-un fotoliu stil. Răspunde rar și precis sîcițelilor mele.

— Înainte de orice vă rog să-mi lertăți nepermisa greșală pe care am făcut-o în interviul cu Rautchi.

— Nu vă faceți probleme. Nu mă supăr prea ușor, cu toate că pe undeva așteptam un telefon. Pe marea nouă partener de altădată nu l-am văzut de mult. Ce face?

— Rău. Dar pentru că „Scaunele” au însemnat și succesul Ileanăi Predescu, răsturnînd puțin tipicul unui interviu, vă invit la niște amintiri.

— Rautchi a fost un partener formidabil. Datorită felului deosebit de a juca, spectacolul creștea după primele replici. Lubeam deopotrivă piesa. După fiecare reprezentație ne bucuram ca niște copii. În nopțile de după spectacol nu puteam să dorm. Cele peste 200 apariții scenice au însemnat tot ațtea nopți nedormite. Dar ce contau nopțile fără somn față de marile noastre satisfacții. Soțul meu, care a regizat aceluși spectacol, a avut fantastică idee de a crea un cuplu etans.

— Cu voia dumneavoastră, să dăm puțin anii înapoi pentru a-mi spune de unde pasiunea pentru teatru?

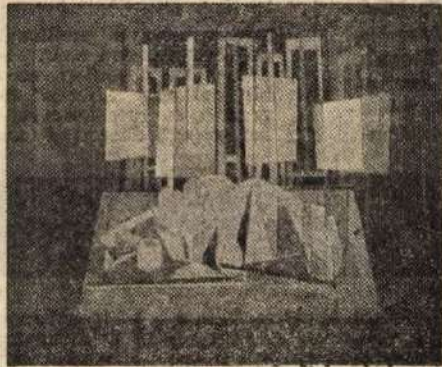
— Am pronunțat eu cuvîntul pasiune? Aflați că înțînirea mea cu teatrul se numește întîmplare.

— De neerezut. Cum adică, marea artistă a zilelor noastre, care cu siguranță a intrat în istoria teatrului românesc pe ușa cea mare, a venit la teatru din întîmplare? Poate am auzit greșit.

— Nu, așa a fost. Și vă spun că, la început, drumul meu nu a fost totdeauna presărat cu trandafiri.

— Deel.

— Cu toate că sînt bucureșteancă, din diverse motive familiale am venit să dau examen la fel ca și carabinieri lui Ofenbach, care sosesc totdeauna după terminarea ostilităților. Toate facultățile își încheiaseră socotelile, afară de Institutul de teatru și A.S.E. Am dat examen la ambele institute și, bineînțeles, am intrat. Eram puțin dezorientată. Nu știam exact ce să fac. Prin liceu, teatrul mă preocupă numai în măsura în care puteam să chiuiesc de la ore. Aveam ceva înclinății, dar de iubit nu-l lubeam. Viața a vrut ca acum să stați de vorbă cu o actriță și nu cu o contabilă de întreprindere. Totul a fost deci o pură întîmplare.



Iubirea de frumos

Drumul poeziei

Poesia nu poate face abstracție de drumul istoriei al cunoașterii care este unul către ființa interioară către cele mai tănice adîncuri ale firii.

Lucrăm în ființa Logosului asupra sufletului nostru și al tuturor cu acele unelte rafinate care sînt lacrimile iubirii acele ancure de foc ce străbat catapetesmele despărțitoare dintre isvor și riu dintre origine și revărsare.

Îmi spun mereu acest adevăr al poeziei noastre românești anume că se poate vorbi de o creștere de sondare mai în adîncuri pe de-o

— Cine v-a fost profesor?

— Am avut mai mulți. În anul I pe Aurel Ghițescu, în următorul pe Gh. Storin, iar din anul III pe Al. Finți.

— Vorbiți-mi, vă rog, despre profesorii dumneavoastră.

— Vedeti, eu am avut o evoluție, în anii studenției, plină de meandre. Aurel Ghițescu nu a reprezentat nimic pentru mine, dar nici eu pentru el. Dacă am început să joc din primul an, acest lucru îl datorez studenților de la regie care pur și simplu s-au îndrăgostit de mine, distribuindu-mă în rolul doicii din „Romeo și Julieta”. Ca profesor, pe Storin l-am iubit, dar nu l-am adulat. De la el nu am învățat prea multe.

— Vai, vorbiți cu păcat. Îmi stăruie în memorie marile lui creații.

— Să fim bine înțeleși, eu vorbesc de profesorul Gh. Storin nu de marele actor Gh. Storin. Apoi, nu știu din ce motiv soarta mea a fost hotărîtă în cancelarie, aducîndu-mi-se la cunoștință că din anul III voi fi eleva profesorului Finți.

— Și?

— Profesorul beneficia de acoperire în aur, în sensul că avea un deosebit dar de a se apropia sufleteste de fiecare student. La început Finți nu m-a agreat. Zicea că am ceva morbid în joc. Nu credea în talentul meu. Cînd am fost distribuită — la institut — în „Zola” s-a opus. Dar din clipa în care a început să lucreze cu mine (n-am mai fost morbidă), punea alți pasiuni încît mă molipsea și mă punea într-o asemenea tensiune, încît eram capabilă să rămîn pe scenă ore în șir.

— Din cite știu ați avut șansa s-o cunoașteți și să jucați alături de Lucia Sturdza Bulandra. Vă rog să evocați ceva din marea ei figură. A detur-nat, cumva, destinul artistic al Ileanăi Predescu?

— Cînd eram în anul II, făceam figurație la „Municipal”. Atunci m-a cunoscut Beate Predanov. Într-o zi m-a luat de mînă și m-am trezit în biroul Doamnei. Iată un autentic talent, i-a spus Beate. De fapt, Beate mă văzuse într-un singur rol de două vorbe.

— De unde se vede că în meseria dumneavoastră, cantitatea vorbelor contează mai puțin. O șin minte pe Olga Tudorache din tot ce a făcut pînă acum. Este magnifică. Sînt însă obsedat de o replică, un cuvînt pe care l-a spus, cîndva, la Mic, într-o piesă de Shaw: „Salut”. Alți. Dar în acest cuvînt artista inclusese tot destinul personajului, toată durerea lui.

— De la Doamna Bulandra am învățat pasiunea și dăruirea pentru meserie, dar mai ales seriozitatea. Că stătea toată ziua în teatru este un lucru cunoscut, dar cum ne boscorodea pentru orice greșală. Nu admitea nici un rabat artei. În schimb, nimeni, în afară de dumnezei, nu avea voie să ne critice. Să nu mai vorbesc de puterea ei de sacrificiu. Atunci cînd am înțînît-o, era la o anumită vîrstă și, firece, problemele de sănătate se puneau zilnic. Mi-amîntesc că atunci cînd juca în „Vassa Jelesnova”, avea mari probleme cu circulația sîngelui, mai ales la membrele inferioare. Își făcea novocaină. Dar picioarele nu prea și le simțea. Înainte de a intra în scenă le bătea de podea, doar, doar o să le simtă. Cînd intra în scenă parcă avea alte picioare. Mersul ei era drept, nimeni din sală nu putea bănuși ce chinuri o torturau.

— Probabil că seriozitatea și dragostea

(Continuare în pag. 15)

DAN BIRLADEANU ■

Desene pe asfalt

Glossă la Sadoveanu

...Să ne imaginăm o capsulă a Timpului — recipient îngropat spre a conserva pentru viitorime dovezi de viață materială și spirituală — și să ne mai închipuim că n-am umple-o cu nimic altceva decît cu suta de cărți încalitate de Sadoveanu. Sînt sigur că omul de dincolo de vreme, căruia îi va fi dat să citească opera sadoveană, va dobîndi (dacă nu ar dispune de alte mijloace de receptare) o viziune totalitar-autentică despre țara aceasta gospodărită în jurul Carpaților, despre cei ce o locuiesc și despre viața lor necunoscută odihna. Opera sadoveană, adevărat fenomen natural comparabil cu ploile fertile și cu lespezile netezite de Lună, poate, ca singură, să se constituie într-o dovadă supremă despre români și România, dar înainte de a le vorbi urmașilor urmașilor noștri ea dialoghează cu noi, contemporanii centenarului. Iată o existență centenară (doar centenară) înglobînd memoria milenilor trecute și luminînd misterios milenii ce se vor petrece fără noi. Nu însă fără ei, scriitorul instalat la masa de lucru ca un voievod în jet de domnie, purtător de cuvînt al norodului, cu nume denumind — adevărat simbol generic — o întreagă obște de „ofensați” ai vieții. Bogat ca un țînt cu fabuloase delte și cu pesteri vi-brînd de viscoale primordiale, Sadoveanu a făcut din neasemuit de gingașa-i pană un buzdugan neiertător, în stare să facă dreptate. Fotografii ce-l fulgerau, la se-necute, cu sculele lor ne înfățișau imagini ca ale nevăzutei fețe a Selenei. Frumoasa lui frunte ni se proiecta ca o hartă a navigatorilor vechimii. Obrazul părea perete de peșteră decorat înlăuntru ei cu zugrăvile de sînge.

Era de mult îngropat în aurările legendei cînd moartea l-a tras dintre cei vii incredințindu-l nemuririi. Ne-am deprins să-i vedem mai ales bucuriile și trufiile, dar amarul, se știe, nu l-a ocotit. Echi-pe ale „justiției” legionare se întreceau să-l condamne la moarte, iar în piețe l-au fost arse cărțile. Rug de cărți: rug de petale de crin, carne de măr sfi-riind la cina barbarilor. El știa să astep-te și știa să învingă și n-a fost altfel.

L-am văzut cu ochiul liber (ori mi se pare că l-am văzut), l-am auzit glasul incomparabil, l-am privit ochii de un albastru acvatic și am înțeles, urmărindu-l, că fusese eminescian lutul ce l-a născut, că avea vorbirea lui Neculce și caligrafia lui Dosoftei, că în el își învechea lam-nul sînt un fel de han al marilor băr-bați ai Moldovei. Energie și în același timp drapat în melancolii secrete, „bă-trîn” sublim rostindu-se cu grai de ad-olescent. Așa l-am văzut și așa îl invocăm într-acest sfișit de veac pe acest Noe dulgherindu-și arca lui închipuită din coapse de vioară.

Cum să vorbești în numai cîteva rînduri despre Sadoveanu cînd autorii de dicționare sînt striviți de numele lui — grea pisanie de mănăstire — și cînd ope-ra lui e un lexicon feritc foșind de vieți fără număr. Cum sînt Carpații, lexicoane de zimbrî și fagi, și cum e Du-nărea, de pești și corăbii îngropate...

Un sinonim al mindrii noastre națio-nale — Sadoveanu.

O dimensiune a spiritualității romă-nești.

Un nume care e o literatură.

GHEORGHE TOMOZEI ■

Noua frontieră

a sufletului uman

Stare de veghe

Acea față neagră
de pe norii albi
nu este umbra unui vulture
cum crezi, ci umbra unei
rădăcini de stejar
pe un nor alb

NICHITA STANESCU ■